

170

G

5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 5

Gerson, Joa. de. Opusculum tripartitum de praeceptis decalogi, de confessione et de arte moriendi. S. l., a. et typ. n. (Déventer, Richard Paffraed ca. 1480.) Car. demi-goth. 30 ff. nn. (sur 32) 29 ll. In-4. Br.

Omis par Hain. Copinger, Supplém. II. 2675. Campbell 801 a. Édition fort rare, échappée jusqu'ici aux bibliographies. Seulement Campbell décrit le seul exemplaire connu jusqu'alors dans la Bibliothèque de l'université d'Utrecht. La sign. d1 et le dernier feuillet blanc manquent. Taché d'eau.

IDL 1994

~~VV 180~~

170
g.5.

C
f
F
j
l

KK

~~F. H. O. K.~~

170
G 5

1910/9
a 22.05

(L)

Incepit opusculum tripartitum de p̄ceptis decalogi de cōfessione et de arte moriendie per eximius sacre theologie professorē Magistrō iohannē de Persona alme vniuersitatis pisie sis cancellariorum.

Nostriamitati filius qualisq[ue]cunq[ue] zelator, p[ro]specum ad virtutes viens depulsi incrementum Salubree duxi sequens opus culum tripartitum de p[re]ceptis, de confessione, de scientia mortis, breuitate qua potui tradere, quatuor presertim cristianorum generibus profutus Primo sacerdotib[us] et curatis illitteratis atq[ue] simplicibus, qui confessiones audire debent. Secundo indoctis quibuscumq[ue] personis secularibus aut religiosis, que ecclesie solitis sociomibus aut predicationibus, p[er] diuimorū p[re]ceptorū noticia int̄resse non possunt. Tercio pueris et iuuenib[us], qui a rudimentis infantie, circa fidet nostre generalem tenorem; et principali puncta primitus debent eruditini. Quarto personis domos dei vel hospitalia loca frequentantibus et infirmorum sollicitudinez gerentibus. Quocirca ad huius doctrine publicationem quadruplex personarum status debet vigilare. Primo prelati quos inferiorum curatorum regim[en]t de propinquuo concerne.

a 11

quibus insuper curate cum ignorantia et assa di
uime legis. et insufficiens eruditio simplicis po
puli imputabitur in peccatum. Secundo par
tes pro filiis apud scolarum rectores instare
deberent. ¶ Tercio domorum dei et locorum
hospitallum gubernatores et magistri. ¶ Illi
quarto generaliter. qui in verbis aut factis a
alios signis alios ad peccandum induxerunt.
Quique ex officio alios docere debuerat et id a
gere negligunt. huius namque sumptibus suis et
diligentibus. per huius aut similis doctrinae pu
blicationem debent aliotum correctionem pro
curare. Non enim agere penitentia quedam est.
hoc satissimatio. hoc et opus misericordie deo accep
tius quam elemosina corporalis. Agant igitur pre
nominati quam doctrina hec libertatis inscribatur. ta
bellis affigatur tota vel per partes in locis com
munitibus utpote in prothaliibus ecclesiis. in scoli
in hospitalibus. in locis religiosis. Denique expedi
ens videatur. ut super hoc fieret a principa
tibus edicuz. aut quam ab ecclae prelatis indulge
tie conferrentur. Actor vero seipsum exonerat
apud te xpianitatem scissimam. agat quilibet que
in te et de te gloriatur quod bonum esse cognoue
rit. Glor sit altissimo deo. in cuius nomine pns ag
gredior opus ad salutem fideliuum animarum.
ordinatum ad eruditorem precipue eruditis et ydeo
te ipsi. et eorum quibus consuetis ecclesie fmoibz
et poplaz mibus minus interesse auit informari

cōcedit. **N**isi quo velut tabella quadam et cōpendio breui tenore fidēi xpiane lucide poterit inspicere et diuina precepta phibitōnesq; ut ex hjs qd agere quid vē fugere debet possit distinctius agnoscē. **C**ōtinet autē pñs tractatul⁹ capla xvij. quorum quodlibet in duas vel tres v̄l quatuor p̄ticulas cōuenienter subdiudi posset.

Primū capl'm affirmat mūdū a deo fuisse creatū et q; ipē de 9 vñ⁹ sit et trī⁹. **C**ur etiā aut ad quē finē hō creatus sit. / **m̄v m̄v m̄v**

Firmissime credendū est et nullaten⁹ dubitandū q; solū vñus est deus omnipotens. oīa sciens. et oīem pfectōez habens. in tribus psonis distinctis. que sunt pater et filius et spiritus sanctus. qui mūduz creauit. et creatū regit et gubernat sola sua liberrima volūtate. et dignatissima bontate.

Speciali autē prouidentia hūanam gubernat et dirigit creatūrā. dans viris et mulieribus animas immortales. creans eas temporalē. tūc cum eas corporibus infundit. et ad imagīnez et similitudinē suam formans eas. ut creatus homo suum conditorem deum cognoscat. diligat. veneretur. et eius p̄ceptis in hac mortali vita obediens. per opera bona et meritoria vitā tandem immortalē beatitudinis plenā. in aīa

a ij

et corpore perpetuo consequatur. et ita sit bonis angelis sociatus. et in loco malorum angelorum sive demonum substitutus. Qui demones propter peccatum in has inferiores partes terre occulerunt. damnationis sententia sustinetes. Quodque etiam iustissime damnabuntur homines non qui diuinis perceptis inobedientes. et more bestiali quod non haberent animam rationalem suis voluptatibus seruientes.

Cecidit capitulo ostendit humanum genus propter proximorum parentum transgressionem et peccatum multiplicem incuruisse misericordiam.

A Idei veritate credendum est primos parentes nostros adam et euam qui a deo tam nobilis fine consequende beatitudini creati fuerant. clausisse paradisi ianuam et beatitudinis introitum tamen sive posteritati generis humani. Quando per peccatum inobedientie donum iusticie originalis. quadam hereditaria possessio pro se et suis posteris acceptum a deo ipsi proditores perdiderunt. Quod dono gratuito originalis iusticie conservatos omnes a culpa immunes fuissent. et ab omnimisera famis et sitiis aut infirmitatis soluti. et ab alia qualibet penalitate liberi. adeo quod omnis alia corporalis creatura nobis

paciſce ſbiecta fuifet · et tandem abſq; moētis
pena in padysū fuifem⁹ translati · hoc autē do
no p peccatū primorum parentum ut pmissuz
eft pdito · nos moriēdi necessitatem · et vniū
ſam quā patimur penā atq; miseriā icurrem⁹ ·
quia naſcimur in peccato originali · ſc; in pdic
te originalis iuſtice carentia · contra qd pecca
tū tāq; remediuū efficax a xpō institutū ē bap
tismi sacramentum ·

¶ Veraū capl'm declarat qualit' a dzo redēpt'
fuerim⁹ · q's etiā fit general' tenor xpiane fidei
et credendorū a singul'.

Onipotēs dñs ac pñſſimus pater no
lens humanum gen⁹ tor et tantis ſub
iectū miferens in eternū perire · et a re
gno padifi in perpetuū exulare · currēdo iuſti
cia ſimul et mifercordia hjs remediuž decre
uit adhibere **¶** Voluit ſiquidem idem pñſſim⁹
pat vñgem' ūm filium ſuū abſq; corruptione
carneſ ſumere · et hominem fieri · intra in tem
rate virginis marie immaculatum vteq;
Dan
taq; et tam mirabilis vñio factā eſt duaq; na
turarum diuine et humane in una persona filij
dei · vt vere de⁹ homo diceretur et homo de⁹ ·
ipſe eſt ihesus cr̄ſtus ſaluator noster pater
et redēptor **¶** Qui ante a quidem a paſtarchis
et prophetis denunciatus · nouissime in fine
La nn

temporum in hac ultima mudi etate cōceptus et
natus. a pastoribus est cognitus. a tribus ce-
gibus orientis adoratus. a symeone sene et a
līs ḥ pluribus predicatus. et a beato iohan-
ne baptista demonstratus. **C**Item deus et
dominus noster ihesus cristus circiter annorum
trium spaciū lege; diuinā xpianamq religio-
nē p̄dicauit et docuit. eam innumerabilib⁹ mi-
raculis confirmando. quā et in scripturis qua-
tuor euangeliorū nob̄ per suos ministros exhi-
bitam obseruādā reliqt. **Q**uidam autem in his sep-
te sacramenta ecclastica. q̄ sūt baptism⁹. confir-
matio. ordo. eukaristia. penitentia. matrimonii
um. vñctio extrema. **I**psē postremo ut nos
redimeret et saluaret sub pontio pylato sup-
plicio crucis acerbissimam sustinuit passio nē.
et morte. sepultus deinde. a ecclia die resurgēs.
spacio dierū quadraginta discipulis suis veri-
tatem sue resurrexit oīs declarās frequenter appa-
ruit. at tandem videntibus aplis celos ascēdes
sedet ad pris dexterā in excellis. venturus est
postremo idem dei filius ihesus cristus in fine
mudi p ignem sumendi. et in melius imutan-
di. iudex generalis hominū cū cōtorū in aīa et cō-
pore resuscitandor. rediutus singulis p̄mis
meritor. bonis siquidem celeste regnum p̄mis
beatitudinis. peccatoribus vero penale suppli-
cium ignis eterni. **C**hic est generalis et nor-
orthodoxe fidei christiane. quam firmiter crede-

re tenetur catholicus quilibet ratione utens.
abs curiositate · pure atq; sinceriter sine fal-
sitate · et certitudinalit̄ reiecta dubietate et
nolens plus sapere q̄ oportet · sed occurrent
bus difficultatum dubij humiliter se submittat
credulitas simplicium intemperate fidei sa-
cte matris ecclesie · sapientum prelatorum
et doctorum ac omnium sanctorum et sancta-
cum qui in testimoniūm huius inuolato fidei i-
usq; ad mortem dimicauerunt. **C**ontra hāc
fidem illibatam grauissime peccant heretici scis-
matici · ydolatrie · sortilegi iniquitatis · et ma-
gici · ceteriq; artibus a lege diuina prohibitis
utentes · aut demonum inuocatores · et gene-
ratrice qui articulos fidei nostre totaliter aut
in parte · palam vel occulte deuident. **C**hi pre-
terea qui non credunt deus omnia iustissime
regeret sua liberrima voluntate · sed potius asse-
rentes omnia nature vel fortune vel fato sub-
ici. **P**reterea malorum quēadmodum te no-
rum finalem saluationem affirmates. **S**hi de-
nique q̄ nostro rū actuuz imputabilitē ad me-
ritū vñ demeritū negat · qui dei p̄destinatōem
vñ reprobationē dicunt opni nroꝝ tellē ubi-
tatem. **N**ox similēs contra fidēz orthodoxā sūt
errores innumeri pcedentes ex intellectu sup-
bo · humiliare se deo recusante · aut ex falsa phia
vel potius melancolia fantastica · aut de muꝝ ex
voluptuosa carnalitate rationis iudicium ec-

affect? pietat? subuerente.

**¶ Quartum capl māifestat quid deus nob
obseruandum prēcepit enumerans decē p̄cip
ta de calogi.**

Nigitur ut in superioribus habitū est
deus optimus atq; iustissimus nos hō
mīnes ultra supraq; irrationales crea
turās adeo excellenter condiderit ad ymagi
nem suā scilicet dās memoriam intellectum
atq; voluntatem. ut cognoscamus eum serui
amus et amemus. **M**isericordissime preterea
rede meruit. passionem pro nobis talem perfe
rendo. qualem nec ip̄i pro delictis nostūs sus
ferre vellemus. profecto iustissimum est ut ip
si deo fideliter seruiamus. tanq; subiecti supre
mo domino. sicut filii naturales patra legitti
mo et velut serui ex domino peccati. carcere.
morteq; redempti saluatori liberalissimo. **A**t
tentio q; nobis eius precepta seruantibus glo
ria inexorabilis ab eodem promittitur.
transgressoribus vero inestimabilia tormenta
reseruantur. **C**ognoscens nichilominus ip
se p̄fissimus pater nostram fragilitatez et exi
guam potentia n̄ requirit a nob̄ de seruicium
quod secundum iusticie rigorem exigē posset
quim poti⁹ dedit certum numerū prēceptorū
quoniam obliuatō sibi sufficiēs cēt. q; etiā legis de

catalogo continentur. **C**Quia propter ad hēc p̄cepta scienda et intelligenda tenetur quilibet per se vñ alium diligentiam apponere p̄ consen- uacōe vite spūalis q̄ntum pro vite corporalis sustentatione poneret. a eo maiore quo imor talis anima est corpore p̄stantior. sine quoruꝝ noticia nullus potest conuenienter peccata vi tare aut ab eis resurgere. et quorum ignorā tia ex desidia p̄ueniens non excusat s̄ accusat et condemnat. **S**unt autem hēc de cēm p̄cepta hys mēt̄s comprehensa. **N**ūn̄ crede de um. nec iures vane per ipsum. Sabbathā sacrificēs et refierare p̄r̄s. Non sis occisor fur mechus te stis iniquus. **C**Yicamq; thorum. res q; caueto fuis.

CQuintū caplīm.

Primū p̄ceptūz est. diligēs dōmīnū deum tuum ex toto corde tuo ex tota mēte tua. et ex toto virtute tua. **N**oc est nō voles scient rem quācunq; amāe pl̄ḡ deum propter quod dei amore perdas. **N**oc āt p̄ceptūz conuenēter ab homīne seruatur et n̄ aliter si legem dei et alia p̄cepta opibus imple at. **C**Quisquis em̄ mortalit̄ peccat p̄ceptum hoc īfringit q; volūtate suam diuīne volūta ti opositum precipienti anteponit. **C**Spālē āt cōtra hoc p̄ceptum agūt homies ingratī

cōtra diuīma iūdicia et ordinatōes aut regimē
erga se vel alias creaturas murmurantes q̄ si
non esset deus oīno iūstus bonus atq; miseri
cōs et totus amabilis atq; desiderabilis. C
Illi item qui ī ſoueam desperatiōnis ſeip̄oſ
precipitant per impācientiam. C Illi preterea
qui v̄gente infirmitate aut necessitate aliqua
ſortilegos consulunt et diuīnatores v̄tentes
poti⁹ i hys ſcripturis aut breuibus cartulis fi
ue credulis collo ſuſpēnſis aut caractebus et
aln̄s quibuslibet vanis credulitatibus quaſi
deus ipſe non eſſet uſcq; quaq; b̄nus potens et
ſapiens ad eis ſucurrentum quantum ſit eo
rum neceſſitatibus expediens. C Faciat igi
tūr hoīmo ī neceſſitate conſtitutus quantum
poſt procurans remedium naturali iudicia
non temptando deum qđ graue peccatum eſt
aut nouia miracula expectando deſiderandoq;
C Reliquum vero quod nature vires excedat
deo plena fide committat et in dubitanter de
us qui noſcīt omnia quiq; optimus eſt illud
quod optimum eſt commodissimumq; fuerit
homini conferet. C Sepe equidēm infirmitas
paupertas aut alia queuis tribulatio eſt homi
nibus utlīor qđ minia proſperitas qua facili
ter abutimur. C Scit namq; pater quid filio
proſit magister quid diſcipulo conueniat. et
medicus patienti de remedio competenti nouit
melius prouide re. C Peccant inſuper cōtra

peccatum hoc illi qui mundano quodam tempore
terrisorum aut oblocutis verbis formam dantis
divinis preceptis obedire reverentur. Quaz
res etiam gravissime peccant huiusmodi iuri
sores. personas diuinae seruitio deditas in sta
tu religionis. virginitatis aut virginitatis con
stitutas. aut studio theologie deputatas affe
ctione carnali a bono opere retrahentes. **m**
C Voc eurus precepto nobis precipitur ho
nor et reverentia sanctis exhiberi. specialiter
virginis marie. et bono angelo custodi nostro
et nichil turpe ipso vidente et presente facin
mus. quod presentibus hominibus agere ex
futurum. Denique sanctorum reliquias. loca
santa et beatorum ymagines debemus venera
re. non pro ipsis sed quia videndo eas honoris
impendimus rebus representatis per eas ut
ritum sancte matris ecclesie. alioquin pec
catus ydolatrie committitur ymaginem secundum
se adorando credendo ipsam imaginem pulchram
sive tuarem nouam aut veterem plus aliquid
habere virtutis et quicquam nimirum include
re vel diuinitatis. **C**onuic precepto plurimis
contrariatur nimius honor dominis temporibus
aut magnatibus adulatio sive malo
liquido fine exhibitus. **C**onmiserit simulacrum
vel ypotaxis ad manem gloriam homini
aut fallace in deceptionem ordinata. **C**on
moderatus item amor parentum erga filios.

et generaliter auræ et argenti. aut alicuius esse
atque. sic quod homo ibi sistat et in eis confidentias
ponat. Non enim hec oia ab infernali morte nos
poterunt liberare. solus quippe deus est verus
et fidelis amicus qui in extrema necessitate opere
sistare potest. **A**nde et super omnia confident
iam cordis sinceritate honorari debet adorari
et diligi. **re.**

Sextū capl'm est de secundo p̄cepto.

AEcundū p̄ceptū est. **N**ō iurabis p̄ nomē
dei tui iuanū et sine causa. **C**ontra hoc p̄ceptū p̄ncipaliter agūt quod sciē
tur quod falsū esse credūt iurant. per iurium co
mitendo. **V**alde namque hoc graue peccatum
est cum deus assumatur tanquam testis falsi
tatis. et qui artificiose iurat falsū. artificiose
deierat. quamquā enim pro loco et tempore co
uenienter veritas possit subtiliteri. non tamen
dici falsum scienter et per iurium committi.

Peccant etiam grauiter contra preceptum
hoc qui turpia faciunt iuramenta deum blas
phemantes. et animas suas iurando demoni
bus deuouentes. quiq; de humanitate cristi a
sanctis in honeste loquuntur. **C**ontra quos
omnes sic periuros et blasphemos. statuta
sunt leges punitive tam a terrenis principib;
quam a prelatis ecclesiasticis. **A**nde volendum

est q̄ propter negligētiām ipsorum quibus
penas exequi pertinet nō sortiuntur effectus.
Nultum vero diligenterq; premissa deberent
attendere. h̄n q̄ cā luci de facili iurant. quēad
modum mercatores et mercatrices. Illi etiam
qui absorpti passione aut ebrietate i ludis frē
quēter ī honestis siue p̄hibitis. ut ē taxillorū
ludus enormiter iurant. et generalit̄ q̄cūq; p̄
uersa cōsuētudine aut īclinatione prouēti iu
ramētum emittūt. In tabib⁹ quippe sēpe piu
rūm cōmittitūr p̄p̄t qd̄ etiam tales aliqui pe
ieres fūnt ī hoc sacratissim⁹ aut iudeis īminus
deū honorātes. Ad hoc at genus peccati perūi
r̄n scz. reductus rōtoꝝ fractio. et solutio fidei
matrimonialis. et generalit̄ ifidelitas. qua ī
altera p̄uidicium. secretū ipm̄ reuelat. siue
p̄ confessionē iphi⁹ siue alio mō secreto cognitū.
lege namq; diuina et naturali secretum teneri
debet. quod ī secreto acceptū est. nisi alia vi
a fuerit sibi defectū. Postremo vtra preceptū
hoc reductus peccat q̄ wōet aut promittūt
ea q̄ sūt de se illicta. q̄ si p̄missa talia opere cō
pleat gravius īde et dampnabilius peccat.

Quārum p̄ceptū est. Tu obseruāb dies
dm̄cos et festivos ab ecclesia suarū p̄cep
tos. Nec obseruat̄ aut venerat̄ multipli
cāt accipiendo est. Primo qđe vt quilibz xpian⁹
illo die dm̄co vel festivo legitimo impedimento

cessante immissam audire tenetur. **C**redo ut
quilibet eodie abstineat ab oī labore à merca-
tione et alio quouis laborioso ope secunduz
ritū et cōfuetudinē pāte quam inhabitat quā
cōfuetudinē platus spiritualis illi⁹ loci cognos-
cēs nō p̄hibet. **N**isi alicui sup tali cōfuetudi-
ne suanda aut alia casib⁹ dubietas occurat
cōsulat ille superiores et p̄itos ne per amplam
nimis aut stractam cōscientiā in pccm cōdat.
Tercio accipienda ē h̄ec obseruatō ut vñq; q̄sq;
illo die propriam vitam et conscientiā discuti-
at de cōmissis criminibus a deo veniam petet
recognoscere debet tunc cristian⁹ m̄tiplicia
beneficia sibi a deo prestita nō in aliquo mur-
murādo aut sibi guerram de bonis suis faciē-
do si grās referendo. **D**ebet tūc audiū verbū
diuinū et spūalis doctrina pacifice atq; reuēn-
ter absq; ierisione aut ipēdimēto quoq; **O**c-
ditetur p̄terea q̄libet et corā oculū cordis q̄tu⁹
pt̄ cōstituat mortem sibi de xp̄inquo imminentē
te infernū atq; paradysū morte etiam p̄tūz
hoīm qui in hac vita p̄suerūt facta etiā memo-
rabilia scōrū et scāp̄ dicit **P**ater noster Ave
maria. **C**redo et alias si quas didicerit orati-
ones deuotas penitentias iniunctas sibi dili-
genter perficiat requirat insuper diuinū; au-
xilium in cōcessionē mediante scōrū et scāp̄ a q̄
bus velut pauper et mēdicus elemosinā spūa-
lem postulet nunc ad vnum nūc ad alium se

cooperans quod usq; bonū aliquod spūale i sac
cum sive paupertatis conesse sit. **P**reterea do
ceat quisq; curam aliorū habens filios aut fi
lias et alios seruitores diebus solempnib; et
festiūs similia facere. **N**oruz em̄ omisso culpa
bills est defēctus. **C**o predictis tū non obstan
tibus licet p̄t hō dieb; dñas et festiūs aliq;
recreationem et spaciamentū v̄l ludum honestū
tū causa solach assumē plus q̄d alio tempore. dū
modo p̄ peccatum mortale nō offendatur de⁹.
medendo bibendo corisando aut aliū ludum ex
ercendo. **Q**uāq; frequentissime in talib; ludis
grauiā peccata omissatur. quēadmodū puria
vix dissēsiōes desideria. carnalia opera. verba
et carmina luxuriosa contra deum et equita
tem iusticie adeo ut sepius die dominico mi
nus malum esset arare q̄d talia perpetrate. **C**
Ontra preceptum hoc peccant grauter im
pedientes predicationem. aut diuinum seruiti
ūm. verbis aut factis intra ecclesiam aut ex
tra. **Q**uicq; circa eukaristie sacramentum irce
uerentes sūt. aut erga alia ecclesiastica sacra
mēta sicut bapt̄simi et matrimonij celebrationē
quidam sunt irridentes. et sacramēta confir
mationis et vunctionis extreme fūscipere atēp
nētes. **C**eterz contra idem p̄ceptum valde ḡ
uiter delinquent h̄j qui i certis solempnitatibz
ām irreuerentias multas et abhomīabiles ppe
trant. Illi etiam qui talia faciētib; dāt oſeſuz

Rb i

Nisi p̄fēctū q̄ ex offīcio possēt et debēret ta
lia impēdīre. nec excūsari possūt ludi p̄textū.
Asserit nāq̄ veradicū p̄ibiū. Nō patīt ludiū.
fama fides oculus m̄m̄ m̄m̄

Septimū capitulū de quarto loquitur
p̄cepto.

Honorū p̄fētū. Est quartū p̄ceptū. Doc
at accipīedū ē nō em̄ de p̄ntib⁹ carna
libz. sed de p̄latīs ecclāsticis. ac curatis
fīz. q̄ nos in xp̄o regnāuerīt. et ḡnialīt de p̄
positis et supiorib⁹. m̄ḡz sc̄z bñfactoib⁹ et
fremis p̄ncipib⁹. Cōsimilē etiā de mortiū et
defunctis intelligēdū ē. quō ad hoc q̄ p̄ ipfis de
um rogare tenemur. Cōtra p̄ceptū hoc ḡui
ter peccāt h̄j q̄ sine causa ratonabili suis supio
rib⁹ quibuscūq̄ detrahūt aut maledicūt. et
eos p̄dūt. l̄ mortē eis optāt. quēadmodū ma
li filii p̄ntū mortem frēquēter desiderāt. vt eo
rum hereditatem possideāt. Cōtrā grediumt e
tiā p̄ceptū hoc q̄ cōmpnūt p̄cepta sācte
matris eccie. velut ex officiis sēstīa p̄iupen
dentes. et ieiūnia īdicta ab ecclesia sine cau
sa rationabili soluētes. cū tñ ea obseruare pos
sent sine sui corporis notabili ḡuamīne. Sicut
ti etiā libertūtū ecclesie violatores que liber
tas ecclesie cōcessa est. nō tam fauore ministrō
rū ecclesie. q̄tū ītuītū diuīm̄ hōnorū. nō em̄

pter maliciā aliquorū ministrorū ecclēsie. dēt
a quoq; fidelī xpiano statu platiē aut ecclē
siasticus diffamari aut ledi. nec p̄dit virtutez
filiā baptismus aut missa celebrata sive aliis
sacramētū. ppter maliciā ministrorū. Teneat
ptera hoc p̄cepto laycus fidelis q̄q; aliqui ec
clēsie ministri mali sint. debitū reddē. missā
audire. decimas et oblationes et alia iura red
dere ordinata p̄ sustentatōe ecclēsie ministro
rū. qui vacādo diuīmo seruatio toti rei publice
fuiūt. pluramis aliorū hōim ppter t̄pales et
necessariās occūpatōes ab hoc ministrio pre
peditīs. qui sic ecclēsie debitū reddit. liber et
imminimis dō no hōimib; seruit. Porro p̄cep
tū hoc inscrīgūt q̄ leuit nimis et insipient re
dargūt t̄renos p̄ncipes sup̄ eoz actib; publi
cas sive cōstitutionib; et statutis. no accēderet
sepius eorum onera et sarcinas ḡues. q̄s sub
ditis p̄plus no debz nec p̄t cognoscē. qua p̄pē
nec eos de facili iudicare debet. multa potius
examini diuīmo reseruātes. coram quo sunt ip
si p̄ncipes actuum suorū rōnē redditū. De
mīq soluūt hoc p̄ceptum qui nolūt sup̄iorū si
deum aut sapientiorū acquiescē cōsilīs. p̄rīa
iudicēs immitentes. p̄uenit quippe ḡus p̄cem
hoc ex inobedientia et de dignatī superbia. in er
rorē et deceptōem hominez inducēs. Cōtingit
namīq sepius ut aliquis homo taliter decept
superbia tante se reputet sāctitatis ut hūano

b n

ccfilio non indigere se credat. Sit et inde et de
ceptus ho ille ppter austera nis et idiscretaz
abstinentia quam bona esse credit. capit is fuitaz
aut aliam insu mitate incurabile malo fine pi
turus incurrat. **mvv** **vvv** **mu** **vv**

Conu capl'm de quinto precepto:

Quartum preceptum est Non decides
hominem. et est intelligendum qd no
est interficendus homo auctoritate p
pa v'l pticulari. et per viam facti. pmissa via
iusticie et equitatis. **N**oc precepto districte p
hibetur omne peruersu odium. et desiderium
vindicte seu mortis alienae. malum item consili
um et iniquus consensus in alterius nocumen
tum lesionem v'l mortem. **Q**d si persona lesa fu
erit ecclesiastica. aut in statu clericali constitu
ta grauius est peccatum. et incurunt eo fac
to sic agentes et consentientes excommunicatiois
sententia. **C**ontra preceptum hoc grauit de
linquunt hi qd odio v'l r'atore principaliter mo
ti. aut intuitu vindicte aut alicq' grauamini
potius qd zelo iusticie instigati proximos suos
per placitationes et processus aut iudicia pub
lica multipliciter vexat. etiaq' qd suum est re
quentes. **P**otest nichilominus ho quod suu est
in iudicio publico repetere. et ordine iuris ser
uato emenda rationabile sue dampnificatiois ce

quicce. absq; hoc qd odie sed pxi sum morta
lite e peccat. quanq; sepe pro pao propria et
tranquillitate et atenta proximi indigetia. e
ligibilis esset onem emendam absq; lite pub
lica remitti. ~~N~~ulgo namq; dicitur. In denario
litis non est obulus amoris. Multum vero is
qui ledit alium debet attendere. q ex alterius
mutilatione vel occasione siue lesoe quaenq;
contingit interdum lesum cum suis heredibus
depauperari. in quo casu ledens quemadmoduq;
fur aut latro ad oim bonorum perditorum re
stitutionem tenetur. **P**reterea contra pceptu
tū hoc gravit peccant qui quoquo modo ipedi
unt ex commixtioe viri et mulieris fetu nasci
aut abortiuum procurant. seu percussione vi
lenta utri. aut nimia ingluviie. aut propter
angustiam vestimentoz ad lastiuam ordina
tam. aut alia quacūq; negligente fetus custo
diam. q si fetus iam aiatus gnius ē pec
tum. tūc em vere homicidū; perpetrat. **N**i
sup contra pceptū hoc specialiter peccant iuidi
detractores odio pleni et iraciōt tūc pcpue cū
inter affines aut alios guerras aut discordias
implacabiles excitant. ex quibus mala plu
ma oruntur. adeo vt is qui litem mouit eam
cum vellet nō sciret aut valeret sedare. vnde
et apud deū dāpnorum inde puenetiū reū co
stituitur. Occurrat demq; contra pceptū hoc
dāpnabil et horcenda consuetudo in aliquibus

b. m

obseruata prouincia. quia pro omnius delicto
tota iphius p̄geminis in mortem et persecutōēz
perquisitur. ¶ Hoc tandem precepto interdi-
atur omne duellum mortale aut tōneamētū
quibus mortis verisimiliter imminet periculū
et cetera.

C De amicii capitulum de sexto loquitur p̄
repto.

A Extū p̄ceptū Non furtū facies. Et est
furtū v̄l latrociniū rem alienā rapere
sive retnere. alio ciuīz ē ignorantē. sic
q̄ ipsi hoc cognoscēti displiceat. Hoc p̄cepto
distincte prohibetur omnis iniusta mercātō. cultū
ra quelibet terre aut labor īfidelis et fallax.
aut quodlibet mēdofium artificiū. fictus etiam
diēte labor. et rex venaliū īutiliuz quolibet
pro v̄tib⁹ vendicio. sive venditor eatum.
res eas ēmendo deceptus fuerit sive non. ¶
Non enim quia deceptus sum licē possum ali-
um decipere. ¶ Prohibetur item hoc precep-
to omnis v̄sura. falsa aduocatō aut patrocinia-
tio. placatatio q̄z v̄l lis non rite assumpta. frāu-
dulenta procuratō aut īiustum iudicium. et
generaliter omnis deceptio manifesta aut fal-
so colore velata qua quis alteri dampnum fa-
cit quod sibi nollet fieri. ¶ Aggrauatur auto-
peccatum hoc furtū v̄l latrociniū ex circūstātis

locis et psone et similibus quaeadmodum
si rem sacram in loco sacro aut tempore ora
Hom deputato quis auferat. Si etiam persona dampnificata paup fuerit et i se vel in suo statu aut
in suis heredibus ex hoc graus detrimetum pa-
ciatur. **C** Requiratur autem ad personam sic alium
dampnificantis absolutionem ut ablata et damp-
na ex integrum dampnificantis restituatur. sed in iudi-
cium boni viri quemadmodum citius et com-
modius poterit. Quod si facultas non sit oia
reddere saltem quod poterit restituatur. et si damp-
nificantus ignoretur ablata nichilominus in pio
vobis et elemosinae distribuat secundum iudi-
cium superios. **N**oc etiam precepto prohibetur
omnis symonia que est sacrorum venalitas. plus
valitas iste beneficiorum absq; reonabili causa. et
formatio vel vobis false monet. **C** Item rem
aliq; ad certos terminos ad credentiam plus
iusto vendere. et omnis contractus illicitus. **C**
Preterea prohibetur hoc precepto omnis detractio
et diffamatio q; alterius fama bona omni argen-
to prestantis alteri iniuste tollitur. Debet eq;
dem sic diffamans alteri famam ablatam res-
tituere quantum potest. publice q;ng veritatez co-
fitendo et se male fecisse asserendo et multoma-
gis si totu; aliquem statu iniuste diffamauerit.
Insuper hoc preceptum infringunt qui a subdi-
cis suis ultra iuris equitatem et rei publice ne
cessitate trahia bona volent diapiunt. q; etiaz

b h

leges iniustas aut precepta condunt contra de-
um et ecclesiam qui in eo facto excommunicâ-
tionem incurunt. **C**onclusum hoc transgrediuntur
perceptum adultere mulieres illegitimos
filios ad legittimorum hereditatem succedere fa-
cientes queque virorum suorum bona eis igno-
rantibus sumptuose nimis consumunt. **C**o-
similiter delinquent filii parentum bona eis
nescientibus iniustiter exponendo seruitores
etiam et dispensatrices dominorum suorum
aut magistrorum bona infideliter imministrando.
ecclesiastici viri ecclie bona luxuriose aut
pompatico aut ea in thesauros cumulando.
Illi item qui terminos agrorum dilatant pre-
mos defraudando. Qui tributa iuste institui-
ta soluere rennunt. Et huius quibus commissa-
est testamentorum executio elemosinas et cetera
legata in iudicium deficitorum implere differen-
tes aut soluere recusantes. Plurimi sunt mo-
doz horum similes qui ex precedentibus immoderatis sum-
ptibus puenunt cum quis multipliciter ultra
redditus et prouentus proprios sumptuosius
gerit statum sumptuosius namque status sum-
ptuosas requirit expensas. **C**ontra preceptum hoc grauissime peccant. Huiusque
pecunia aut prece violenta parentes proprii
quos aut seruitores principaliter intuitu ser-
uicij ecclie bona occupare procurant. cuius per-
fertim ecclesiastica beneficia dignis et sufficietibus

debeatire · et pote non symoniacz confessi
debeat. Alioquin in beneficio nullum ius acq
uit · nec a crimine liber esse potest quousqz be
neficium simpliciter resignet symoniacz pro
motus. re. **vvv vvv vvv vvv**

Capitulum vñdecimūm Septimum contmz
preceptum. **vvv vvv vvv vvv**

AOptimum preceptum est No mecha
beris nec luxuriosus eris. Hoc pcepto
inhibetur sub pena peccati mortalis. Ó
nis societas et carnalis coniunctio viri et mu
lieris excepta matrimonij lege. Niuis namqz
oppositum asserere est error contra fidem.

CProhibetur etiam pcepto hoc tam in ma
trimonialiter coniunctis qz in solutis omnis
luxuriosus attactus membrorum genitalium
quo non seruatur naturalis ordo inditus a na
tura. vel non rite copulantur partes ad gene
rationem a natura deputate. Et tanto pecca
tum hoc grauius est. quanto a naturali ordi
ne longius recedit. siue inter personas solu
tas. siue quod crimen aggrauat coniunctas
matrimonialiter. siue fuerit huiuscmodi at
tactus in se vel in alia persona. aut respectu
bestie in altera specie. per turpissimam et illici
tam complacentiam consumatus. si demiqz spā
liter attactus ipse innaturalis prouemiat a

se dissimilis vilissimaq; delectatione que molliat
est pollutio dicitur. **S**i quis autem in hijs vel
aliquibus horum culpabilis est. sufficienter in
telligere potest quod isti modi generales loquē
di significent. nec enim particularius extra
confessionem est ab hominabiliis hec immūditia
explicanda. ne caste aures pure et innocentes
horum prius ignotorum noticiam acquirant
et scandalizetur. **C**Sunt etiam casus isti enor
mium contra naturam peccatorū. prelatis ma
ioribus episcopis scz et suis penitentiāris ad
absoluendum reservati. quorum aliqui scdm
leges ignis pena plectuntur. **N**ec potest aliqz
quotamq; bona et elemosinas operetut i ec
num saluari si pudore motus hec peccata reti
ceat vel adeo colet ut non possit confessor. pec
cati spēm distinctius perpendere. **T**Peccati
namq; perpetratio debuit maiorem pudorem
inferre quam ē iūs reuelatio presertim in con
fessione. **C**Incidit autem homo in horrendū
peccatum hoc varijs de causis. aliquando qui
dem ex sola malitia alterius impellentis. sicut
iuvenes aliqui peruersi alios innocentes fre
quenter decipiunt. Alij ex nimio ocio. frequē
ter ex sumptuone nimia potis aut cibi. potu
um preserū aut ciborum excessu nimis su
percalefactiōrum. **C**Sepe ex in honestis ver
bis. aut aspectibus radicatis aut fixis. Quā
dogz ex diuturna cogitatione circa carnalem

actum vel commixtionez viri et mulieris. aut
inordinato appetitu carnalis commixtionez cu^z
tali vel tali persona. **C**onterdum etiam ex per-
uersa doctrina parentum. servitorum aut an-
cillarum. siue quod magnum facinus est ma-
gistrorum. cum quibus iuuemis aliquis couer-
sat ur aut nutritur. vel postremo ex sola pec-
cati malicia. **C**eterum propter detestandum
peccatum hoc olim mudus consumptus est vni-
uersali diluvio. et quinq^z ciuitates sodome
et gomorre igne celesti succense. ut habita-
tores eorum viri descendenter in infernum.
Propter idem peccatum hoc quod diui-
niam exclamat vindictam. veniunt sepius
famis. guerre. pestes. mortalitates.
inundaciones aquarum. prodiciones regno-
rum. et alie multiplices clades prout scriptu-
re testantur. **P**rinципale vero et efficax
contra peccatum hoc et generaliter aduersus
luxuriam remedium est sobrietas vict^z. ma-
lorum vitare consortia et ocam. malas et
noxias cogitationes statim repellere ne figan-
tur in corde. ex toto conatu cordis preces ad de-
um. virginem mariam. sanctos sanctasq^z di-
rigere. cognitiones suas aliorum duertere.
et interdum corporalem penam libenter assu-
merte. quemadmodum quidaz peritus lingua
propriam mordens et temptationem allo-
quens spuendo dicebat. phyp. phyp. phyp.

horre da imūdicia. et tu neq̄issimē de mō ausus
es mihi hāc illusionē p̄fare. ¶ **H**uius demig
peccati luxurie plurime sunt aliē species sed m
varios hōiū status. quē ad modū carnal' cōmix
tio affīmū pntū. aut aliorū religiosorū. **S**em
psō natū viduarum. aut vīrginū cōstupratio.
qñq̄ raptus violentus ex q̄bus īfinito clades
oriuntur. vt q̄ persona aliqua ī via perdit
om̄is constituitur. aut perpetuam īcurat ī
famiam. vel seipsum occidet. aut īfantem ex
stupro natum continuo non baptizatum īigu
labit. aut demig totus vñus status aut cōitas
īfamiam aut cuīnam patietur. ¶ **S**entimus
postremo huius peccati ī sompno fantasias
et illusiones. tūc tamē ē peccati piculū. cū q̄s
ātea v̄l post ī vigilia. ī nocturnā fātasia v̄l
pollutione delectatur. **m̄** **m̄** **m̄** **m̄** **m̄** **m̄**

Capitulum duodecimum de octauo canit p
cepto.

Ceatūm preceptūm est. Non falso
testimoniū dices. Noc p̄cepto cē
mēdaciū phibetur illud qd̄ ī altera
us permīcē committit. q̄ si iuramē
tūm īteruenient gravius peccat q̄ periureus
est. Nūquam em̄ pro salute etiā homīs corpo
rali vel spirituali debet quis periurium com
mittere. siue coraz iudice sius seorsū. Periurū

vero quid quis in iudicio publico committit
est casus episcopo ad soluendum reseruatus.

Contra preceptum hoc grauiter peccat qui in
confessione mendaciter peccatum celant. aut aliuz
inique accusant. **I**nsuper contra preceptum hoc
agunt qui delectabiliter nimis admuentis no
uitatibus aut aliorum diffamaticibus aures
credulas prebent. occasionem id est peccati assu
mentes. asserentes nimia leuitate de proximis
mala. **N**eloty whole preterea vel suspicisci proximi
mos et actus eorum male et simile iudican
tes aut interprestantes. adeo ut ex huismo
di credulitate falsa. iniusta bella vel lites septi
us moueatur. **vvv vvv vvv vvv vvv**

Creamurcum capitulum Nonum ambit
preceptum. **vvv vvv vvv vvv vvv**

Donum preceptum est. Non concupiscens ux
orem proximi tui et dissimilis nec femi
na virum concupiscat. **C**hic precepto di
stricte prohibetur omnis modus vel gestus exteri
or malus. quo trahitur alius vel sollicitas ad
peccatum luxurie. siue per internuncium. siue
per missionem litterarum. siue per nimis vio
lentias siue etiam per munera. per promissiones
per mendacia. aut fictas adulaciones. aut in
superfluo vestimentorum ornatu. aut inordi
nato aspectu vel mæssu. verbis turpibus

aut deinq; attactū quolibet luxurioso. **C**icut
frequenter contingit in amplexibus et oscu-
lis. **D**Sciendum est namq; qm̄ omnis concupis-
centia carnalis commixtionis preter matrimo-
nale vñculum. etiam solo voluntatis consen-
su plenarie perpetrata. est mortale peccatum.
vbi carnalis copula minime subsequetur. **C**
Squidem verissima est hec regula magistralis.
Omnis completa voluntas sive sit bona sive
mala pro facto reputatur. **D**Malā voluntas
pro facto reputatur. **C** In peccati genere pec-
care potest persona matrimonialiter alteri co-
pulata. quēadmodum et soluta ut si mulier
alterius qm̄ vñci carnalem societatem concu-
piscat. **C** Omnis etiam consensus plenarius a
deliberatus. quo quis in turpibus et carnalib;
cogitationibus delectatur. vbi etiam deest vo-
luntas actū exteriorē perpetrandi. secundum
plures doctores est mortale peccatum. **D** Pa-
tet igitur ex premissis qm̄ ônes amplexus oscu-
la et consimiles attact⁹ principaliter ex luxu-
riosis cogitationibus prius enumeratis proce-
dentes sunt grauiā delicta. tantoq; grauo-
ra si persona fuerint affimes. aut religiose.
vel euidem sexus. et quod enorius est. si in
calibus attactibus vel osculis talis non serua-
tur honestas. qualis in publico seruaretur. **m**
D Quamobrem si quis in premissis attacti-
bus velleret alteri vim inferrere. debet alius

Ex aduerso quemadmodum pro vita corpora
lis intuione viriliter resistere sive verbis sive
factis aut validis clamoribus aut deinceps fac-
tum falso personis ipsius in hoc iuvare valenti-
bus et ad hoc abstractis velenando. Alioquin ta-
lis quisquis ille est non sinceritate suâ diligit casti-
tatem et honorem.

Capitulum decimum quartum **C**ontra
cium declarat preceptum

Decimum preceptum est. Non concu-
piscens rem proximi tui. Hoc est al-
terius cuiuscumque. Et intelligitur
hic concupiscentia prohiberi quem
admodum supra ut in sexto precepto de fur-
to et latrocino explicatum est. Prohibetur enim
hic concupiscentia et voluntas mala. cum ma-
la voluntas ut paulum ante dictum est pro
facto reputatur. **C**Tali namque cupiditate ca-
dit frequenter homo in inuidiam. et in impa-
cientiam sui status. et dei blasphemiam. apud
se non recte cogitans bona temporalia se uis-
tus meruisse quod talis suis vienus. quod id
circo deus iniustus est. et sibi non nisi frustra
et inamittere setuendum est. quod si incommodum
aliquid aut dampnum altera contigerit. scul-
tus ille letat non gaudet afferens per suis dimicatis

et occultā malitia hoc eidem accidet. Contra preceptum hoc reductue peccant. dixerunt misericordie tam corporalium quā spiritu aliū seu elemosinarum retentores. veluti pauperibus indigentibus cuj facultas adest. et occurrēte euidente necessitate nō subuemētes. Contra specialiter pntes proprios. quos pudēdūt est mendicare. aut deserētes à eſurire à egere permittentes. Consimiliter peccat q̄ seruitoꝝ suorū ſalarium vñ lucrum iustūtū mihiſte retinet. qui in elemosinarum pretextu. aut fundatōis ecclesiārum occupant inique aliorum bona dicentes proximos nimis diuites esse et eidem abutī. nec eis prop̄ tēa restituenda fore. Condemnat eos namq̄ approbata pauli regula affirmans non esse facienda mala ut inde bona euemant. Nec quoquomodo per peccatum offendendus est deus. eius transgrediēdo preceptum qualecunq; bonum inde prouenire contigerit.

Capitulum quindecimum. ostendit qualiter in his
dece[m] praeceptis velut in mundo quodam spe-
culo facies conscientiarum nostrarum debemus
inspicere; //

Hec igitur sunt decem legis precepta
duime superius enarrata. i quib⁹ q̄ si
speculo quodam polito tergo et mūdo

religionis christiane veritatem perlegere et
totius vite nostre ac animarum conscientiarum
nostrorum pulchritudinem atque seditatem po-
nimus distincte conspiceremus. **N**isi medianibus
cognoscit homo vita sua decursum qualiter di-
uina precepta seruauerit quantumque deuiauerit.
quibus modis secundum varias peccatorum
species deum offendit qualis demque peccato-
rum confessio habenda sit. **Q**uod si predicto
rum aliqua a quoquam non bene intelligun-
tur consulat super his sapientes potissimum ac
deuotos viros. **O**mnis namque persona postquam
ad annos discretionis pervenerit si consensu
voluntario plenario et deliberato horum ali-
cui perceptorum per contemptum inobediens
existitur. dilectioni dei amorem creature
preponendo extra salutis statum efficitur. et
in damnationis periculo statuitur nec gra-
tum aliquid deo. dignum beatitudine operatur.
Quamque si temptationem graueim aut diutin-
nam ire sive luxurie vel alterius peccati quis
incidat si ipsa temptatione homini displiceat
aut eidem homo resistat vel non plene et deli-
berato consentiat mortaliter non peccet. im-
mo sepe nullomodo peccat sed magnum erga
deum premium meretur temptationi vitaliter
resistendo. **C**hic iam prospicere clarum
est quibus vijs et modis deinceps hec precepta
infringantur septem mortalibus et capitalibus

5 i

peccatis. que sūt superbia. iuidia. ira. auaricia
gula. luxuria. et accidia. Quinqꝫ item exteri
um sensuum ministerio. qui sūnt . visus. au
ditus. olfactus. gustus. et tactus. Sicqꝫ quis
dūis in hys de cœm preeceptis sp̄eculi vīte. se di
ngēter intuetur recte se conspiciat. seqꝫ p̄p̄e
bit et hys obediēs discreto sapit. . . .

Capitulum xvi explicat qualiter tripli
tem veritatem ore vel corde confiteendo. a sta
tu peccati mortalis ad statum gratie resurgi
mus.

Habens nichilominus noster misericordia
dissimus patet deus et cognoscēs nos
tram fragilitatem per maximam. et
ad mālum promītam. multiplicibus vīs mor
tali vita durante paratissimus est nobis delici
ta remittere et gratiam conferre. si dumtaxat
veraciter et ex corde sibi tres subscriptas veri
tates porr̄igamus. **C**ontra veritas est.
Domine sic vel sic contra vestram bonitatem
peccavi quod michi displicet. ratione cuius et
penitentiam ago quia vos offendī. qui totus es
tis venerandus et colendus. quodqꝫ mandatū
vestrum transgressus sum. **C**ontra veri
tas est. Domine bonum habeo propositum ec
desiderium vestro iuuamine mediante. michi

in futurum precauendi ne incidam in peccatum
et occasiones peccatorum iuxta possibiliterem
virium evitandi. ¶ Tercia veritas est. Domi
ne bonam habeo voluntatem peccatorum meo
rum confessionem integraliter faciendi pro lo
co et tempore secundum tuum et sancte matris
ecclesie mandatū et preceptū. Nas veritates
qui quis qualcumq; loco et tempore sincerit
non ficit aut mendaciter ex corde pronuncia
uerat. securus existat se in salutis et gratiae sta
tu consistere. et vitam eternam mereri. quā
uis omnia enarrata prius crimina commisiss;
Si etiam talis absq; alia confessione continuo
decederet. in absentia sacerdotis. dormiendo. a
alio quo quis modo morte subita preuentus.
dem finaliter saluaretur. acerbissima purgato
rii pena mediante. ¶ Ex quo notandum et sa
lubet consilium elicere. ut cristianus quilib;
singulis diebus bis aut semel sero et in mane
aut saltem festiuis diebus redeat ad eorū suū
conscientiam examinans. an tres premissas re
veritates proferre valeat cum cordis sinceritate
sicq; intra statum salutis se esse confidat. ¶
Quod si eas pura mente fateri non valet ob
stante voluntate peccandi. qua actualiter de
lectatur. aut iniquo proposito quo quis
occasions peccatorum vitare cernuit quem
admodum illi qui peccatis canalicibus mersi
resurgere nolunt. aut rufuras suas aut in

injustas mercationes et luera continuant. vel
imuste retinent alienum. **Q**ui ergo alterius odio
vindicta desiderio flagrantes in nocendi apposi-
to perseverant. **C**ertissime scient hys et consi-
miles non episcopū aut papam tales absoluē
posse. quod talibus salutare consiliuꝝ detur. ut
per seipſos vel alios bona q[uod] poterint operetur
orando vel elemosinas dando. qui deus eorum
corda illuminet et ad bonum dirigat et couer-
tat. Nullum est enim bonum adeo exiguū q[uod]
nō deus tandem eterna vel temporalis mercede remu-
neret. **N**ullo ergo melius est tempore bonum et immi-
mū q[uod] domino nullū p[ro]mereri. Saluberrimū ē eti-
am laudabile cōficiendū illesā seruare. ne ea
semel dissoluendo nunq[ue] in eternū forte refu-
mat. **|||||**

Capitulum xvij ostendit quis sit confessio
īis modis et dat circa hoc unum breve docu-
mentum. **|||||**

Quocūq[ue] accedit homo ad confessi-
onē peccatorū explanandā. hoc ē de necesse
sitate semel in anno circa solēptimā festū
paschalē. aut cum mortis iminet p[ro]culū. aut in
sacramētorū iusteptione. **A**d frequētiorē em̄ cō-
fessionē regulariter nō tenemur quāq[ue] sepius cō-
fiteri multū p[ro]dest ad augmētū g[ra]tie. et distin-
ctionē cognitōez. et explicatiōez peccatorū. debet

pmedicari confessus quid aut in quo deliq*uit*
cū examine diligēti*scietiā* discutiēs. ac si ma
gnū inde tupale bonū reportaret. **C**Accusat se
postmodū peccor hūlitnō irrasone. veracitnō
ficte. vituperādo se nō laudādo: pue recte atq;
sinceritat. facta ipertin nētia dimitendo. discreta
insup vt nō reuelent hys quos cōsortes et soci
os habuit in peccato. **D**e hys em̄ confessor inqui
rens grawit etiā peccaret. nisi forsan sodales
huius modi causa petedi confihi ad eodup pellendaz
violentia cōfites degegeret. aut fortassis ad ex
pliçandaz pecca spem necessitas eos manifestai
posceret. vt si quis cū sola forote carnalitcom
mixtus fuerit. in quo casu querendus eēt confes
sor psonā in confessione detectā ignorans. **VV**
Super casibus aut ad absoluēdū epo reserua
tis aut supiori. remittat sacerdos inferior cō
fitem ad prelatum vel superiore eum po
tentem absoluere. nisi forsitan confitenti mor
tis periculum immineret. aut magnum aliqo
scandalum ex hoc oboriri. vel peccati reuelati
onem sequi conjectura probabili formidetur.
CDoc vero pro regula certa et documento
salubri tenetur ut nunquam pro peccato se
ereto vel occulto penitentia publica penitenti
bus iniungatur. nec penitentia imponatur
quam nequeant. aut nolint sufficere. **N**on de
bet cursus confitens iniuncta sibi penitentiā fa
cilior ceulare. quo contingit iterū peccatū

c in

suum prōdi. aut confessoris dictā aut īterro
gata mīmia leuitatē detegere Nec emīn omīna
secreta confessionis īTEGRITATĒ cōcernunt. mīsi
quod absit confessor pēnitētē ad malum ali
quod hōrtaretur. **C**est apterea utile et efficax
remedium diligentius retinēndum ab hīs qui
peruersa īclinatione vel consuetudine īcidūt
in aliquod ēnorme peccatum a quo sīc de fāc
ti retrahūtur. q̄ st̄ilicet seipso s ad penam ali
quam pecuniariam vel aliam usq; ad certū tē
pus prefixum cūz certo ratiōnis moderātione
constrīngant. quodēfīscumq; ī id peccatum
mīcidere cōtigeat. Dicunt namq; sepius īspīd
es aliqui se a peccato res. luxurie. periuēt. a
si quod est simile abstīnere non posse. qui ta
men hoc ipso salubri remedio velut mēda
ces fācīlīe confitantur cum omīnus albi vel
franci ī emenda cūilibet transgressionis
eis īflīcta pena ipsos a pēpetrātione īiusti
operis retrahēret. **C**ūnde manifeste conūn
atur eos diuinū p̄cepti et proprie salutis ī
tūtu. a consuetis viciis abstīnere posse. mīsi fi
ctam et peruersam haberent volūtatem. et
tales velut fatū veritati non credunt nec o
bediunt quōusq; supplicia luant. et delictorūz
suo rūm seram et īfructuosam pēnitētiam
agant. **C**irq; iusto dei iudicio qui pēnitētē
de commissiō cū possunt nō volūt. cū relint ne
queant.

Capitulum decimum octauum con-
cludit non esse quenq; ab alio ad
peccatum impellendum. sed ad bo-
num poca operadum

Dix Ostremo quicquid agat hominē in per-
sona sua. suprēme caueat alium ad
male agendum sollicitare. aut verbis
aut factis. exemplis vel consilis aūquid age-
re quod de se sit occasio ruine peccati. **E**specia-
liter coram iuuenibus aut personis innocentib;
bus. **¶** **N**on enim proprium est singulare
q; demonium offleum. quemadmodum lo-
norum angelorum inderest specialiter homi-
nes inducere ad bonum. **C**ompertum est
etiam frequenter accidere. q; homines aliorū
ad malum impulsores vix aut numq; delicti
hui condignam penitentiam assecurantem per-
ficiant. quia nequeunt eos corriger ad bonū
quos deceperunt. iam forte dampnati sunt vi-
dictam a deo postulantes eternamq; eis male
dictionem iugiter imprecantes. **S**icuti ex
diposito iam salutati aliorum doctimiis et factis
aut opera diligentí. qua nullum deo opus ac
sacrificium acceptius esse potest. et ad pecca-
ta delegendum validius pro suis adiutoribus p-
ces indeciderer effundunt. **¶** **C**uret etiam
propterea fidellum quis. iuxta cognitionis

c. 113

et virtutis a deo sibi concessarum facultatem
memoriis et exemplis alium ad bene agere
dum imitare. pater filium. doct or discipuluz.
et sapiens instruat ignorantem. Progemitus tui
pro mutua pace et una in misericordia caritatis
quo post mortem corporis huius perhennis be-
atitudinis participes simus. quam nobis conces-
dat deus unus essencialiter et personaliter tri-
nus qui est benedictus in secula seculorum.
Amen.

CSequitur ex animatio conscientie.

Quis quis a morte peccati ad salutis
et gratiae statum voleret resurgere.
quod ut actus fui et intentiones ad
vitam eternam utiles sint et meri-
torie. necesse est quod delicta sua recognoscatur et cog-
noscat. dolens de commissis. atque ponat auxi-
lianda deo a peccato mortali se precauere et ab-
stineere in futurum. firmum preterea ac finice
cum propositum habeat competentibus loco et
tempore peccata sua saltem mortalia distincte
et integraliter confiteari. **Q**uod ut commo-
dius fiat. priusquam confitens crimina sua reue-
laturus accedat. ipse circa ea matura modosa
quod diligentia premeditari tenetur. quasi mag-
num aliquid emolumentum inde reportare se

crederet ut complete magis ipsa confessio su
o ac lucidius exprimat. Quia vero plurimi
simplicium ob negligentiam aut ignorantiam
non excusantem sed potius accusantem modos et
spes nestiunt peccatorum pars confusa est tabu
la quae insipientes confessuri cogitatoe pnia
instructi sufficienter ad salutem poterunt sua
peccata cognoscere memoriorum tendere et co
fessoribus utiliter referare. Procedit autem
tabula secundum numerum et ordinem pecca
torum mortaliuum que sunt superbia inuidia ira
auaricia accidia luxuria gula. Confessurus
ergo tuam primitus conscientia examinas in
roga te circa peccatum superbie. Si vanam tui
laudem et propriam excellentiam quefiuisti a
doptasti propter bona fortuita et caduca diui
tias scilicet aurum et argentum terrenasq po
ssessiones aut propter naturalia bona scilicet
corporis pulchritudinem fortitudinem iuuen
tutem et similia seu etiam ratione gratuito
rum donorum sicut est dei cognitio vel affect
deuotio. Si alios contempsti propter ali
cuius horum bonorum precedentium defectum
Si aliqua opera fecisti ut inde mundanam
laudem acciperes vel ut alii te meliorem quam
ipse sis reputarent et multomagis si hoc fe
cisti pretertuypocritis fide quain ut alii
esses exemplar in bonum vel eos a malo re
traheres. **S**i minium pertinacter immisus

est opinioni proprie. vel credulitati. alterius
consilium contempnendo. specialiter in mat-
ria fidri et christiane religionis Ex hac enim ea
dice pullulant heresies. sortilegia et false cre-
dulitates. **C**Si per iactantiam aut inanem
gloriam opera tua bona recitasti. vel te alijs
presentibus inculpasti ut ob hoc humilis et de-
uotus credereris. **C**Si gloriosus es corde aut
ore de malo. ut q[uod] alium defraudasti. vel ei in
iuriam intulisti. quodq[ue] per te et tuos compli-
ces ad male agendum posens fuisti. **C**Si supe-
rioribus tuis inobediens extinsti. et eos con-
tempsistis. precipue carnales parentes et spiri-
tuales. **C**Si intra confessionem mentitus es
peccatum tuum. aut eius speciem mundo pu-
dore celando. talis enim confessio inutilis est.
sed et nouum crimen incuras. **C**Si peccatorum
tuorum excusationes quesuisti. aut iniusti
culpam tuam. sachs aut complicibus impon-
do. **C**Si te per inobedientiam et contemptum
excoicari permisisti. aut leuiter nimis excoica-
tis plicasti. Si in iudicio publico vel alibi ob-
pudorem veritatis reuelande perirem comi-
fisti. Si a bonis operibus aut verbis abstinus-
ti propter obloquium quocundam fatuorum
timorem. **S**i indignando contempsisti peccatores
pauperes ignorantes. impotentes. **C**aut insu-
mos eos precipue qui tibi genere propinquui
sunt. aut si eos secum irasisti. Si signis aut ver-

bis contempsisti eos qui student de illatione. Si
propositione motus aggressus es ad tua sciama tu
am aut potentiam excedens aut tuo statui aut
studio indecessas.

Circa peccatum Inuidie.

Si de alterius in modo letatus es cum
ei infortium aliquod contigerit. aut si
diffamacione seu pseudeoze iurarent. Si
de bonis alterius doluisti. quia bene famatus
bonus pulcher sapiens eloquens deuotus aut
religiosus existat. Si malum alteri preoptasti vel
bonam famam ipsius minorasti verbis iniquis
de eo publice vel secrete manifeste aut fraudu
lenter prolati. eius verba aut opera simistre
iudicando aut in priorem partem frequenter int
pretando.

Circa peccatum Iee.

Ad domini cum consensu ira contra proximum
tenuisti cum desiderio vindicte vel appetitu no[n]endi per te vel alium verb aut
factis. Si ira vel odio contra quemcumque contumelias protulisti aut in rebus noctumentum
prebuisti vel irrisisti. si cum percussisti vulne
rasti occidisti. **C**et attendatur diligenter an
Iesus sacerdos aut clercus extiterit. ac. **MV.**

Si a lexis a te vel iniuriam passis veniam pa-
tere rennisti cum presertim equales tibi fo-
rent. aut in nullo subiecti. **C**Si anima inuasi-
ua ad nocendum tulisti. **S**i alteri mortem si-
ne lesionem illicite minatus es etiam apposito
iuramento. **S**i secretum alienum reuelasti.
Si humiliter a te veniam petebus indulgēti-
am denegasti. **C**Si motus ira uerasti nequit
periremū cōmisi. si deum blasphemasti lu-
dum alearium à alii exēcēdo. **C**Si odio v̄l̄ rā-
core potius q̄ iusticie zelo placitatisbus v̄l̄ litī-
bus alium vexasti. **S**i alteri maledixisti p̄ser-
tim pntib⁹ aut p̄p̄m̄quis. **¶¶¶¶¶**

Creca peccatum Avaricie.

Alio nesciente vel nolentes retines-
tillud qđ est suū. Si furtū rei sacre aut
eccāstice v̄l̄ alterius cuiq̄ cūq̄ itra ec-
clesiā v̄l̄ locū sacratū cōmisi. Si cotia deū in-
gratus indignaris q̄ nō tibi sicut et ceteris p-
ueneāt diuitie nec ad votū prospere succedunt
omnia. si ob hoc immemor dei beneficiorum si-
bi seruire contēpmis. **S**i communia bona domi-
norū vel parentum laute nimis in v̄sus prop-
os consumpsisti aut mercennariorum et serui-
torum iustum luceum non eisdem tribuisti.
Si falsas et iniustas mercatura exerceuisti et
modum inquiras. **S**i falso et mendaci artifice
v̄sus es. modum quere. **S**i symōnam i m te
vel in alio perpetrasti. **S**i cōmutatōe v̄surata

cum alio contraxisti ad luere atque modus. Si
fine lucri periuersus fuisti. si ludis prohibitis
ut est taxillorum ludus auaricia motus te im
misi scisti. Si festiis diebus spe lucri manua
lem laborem aut mercationem per te vel per a
lium fieri consensisti. Si commissa tibi in testa
mento vel aliter legata vel elemosinas perfi
cere et distribuere neglexisti. Si opera miseri
cordie a elemosinas occurrente necessitate ob
lationes et decimas soluere contempsti. **C**Si
facta adulatio ne vel intentione pecunias ex
torquendi alium deceperisti aut etiam ierisisti.
Si parentum vel matris bona eis insensu abstu
listi. **C**Si proprias et alienas possessiones in
utiliter consumpsisti. **C**Si alieni dampni causae
vel occasio voluntarie et gaudenter extitisti
ut lucruz inde vel commodum reportares. ut
exempli gratia si inter duos rixam moues ut
ex eorum mutua lite aut verbere vel occasione
emendam iudicariam aut patrocinij lucrum
feras. **C**Si famem aut pestilentiam optas ut
per eam diteris. aut de parentum morte gau
des. ut suam hereditatem accipias. aut si periu
ras aut alium ad periuandum impellis ven
dendo et emendo. Si in artificio quocunqz inu
tile s adiuvemis nouitates ut ditatus habun
des.

Circa peccatum. Accidie.

Amissam et horas vel aliud dilatum officium seu seruicium omisisti celebra re ad quae dicenda tenebas. Si in festis specialiter ab ecclesia obseruari preceptis aut alias per tracticiam negligenter vanitatem aut oculum ecclesiasticum officium predicationes et sermones audire contempsti. **C** Si concessum tempus diebus presentim festi uis in verbis aut factis ociosis inutiliter consumisti aut ecclesiasticum officium sermonibus gareulis turbasti. Si idem prestatum tempus excessuie dormiendo in lecto tuo de morando vel aliter male occupasti. **C** Si per negligentiam aut iniuriam sanctas habere meditatores mortis iudicorum et beneficiorum dei erga te pretensis remisisti. **C** Si pro benefactoribus tuis viuis et defunctis preces fundere neglexisti. **C** Si commissorum tuorum regimini et cure non recte sollicitus extitisti. **C** Si negligentiter de peccatis contritus es aut confessus vel ante confessionem circa peccata tua premeditationem habere noluisti. **C** Si peccatorum tuorum oblitus es vel iniunctam penitentiam minus debite perfecisti. **C** Si quelibet vota vel promissa infermendo transgressus es et attendatur modulus. **C** Si deniq; preceptorum ecclesie fuisti transgressor et si publicam eukaristie sumpcionem vel aliorum sacramentorum susceptionem distulisti. **C** Si non recte ipsa sacramen-

Ta et cœpisti scilicet non premissa debita in te
grali confessione.

Circa peccatum Luxuriae

Amorosas cogitationes circa carnale
actum cum complacencia et delectatio
ne nocua in corde tenuisti si cogitati
onibus talibus carnalibus vel aspectibus aut
verbis aut signis aliquibus motum carnis ex
citasti nec eidem sufficenter restitisti. **S**i hu
ius peccati occasiones non fugisti aut quod de
terius est eisdem procurasti. **S**i per tales
temptationes vel motus in luxuriosum con
sensum tecum affectandi ex teruis opus si po
nnes vel audeas perficere. **S**i attactum ali
quem in honestum vel pruritum in membris
pudendis exercuisti ex quo carnalis delectatio
secura sit et modus diligenter aduertatur. **S**i talium peccatorum erga alios causa • vel
euine occasio fueris • verbis • osculis • amplexi
bus • aut alijs signis vel forte picturis et figu
rationibus in honestis. **S**i dormiendo hanc
carnalem delectationem vel pollutionem icur
risti. **S**i cum alia persona carnalem commix
tionem incidisti • et attendatur eius gradus
vel conditionis foret persona • an virorata
alteri • aut virogo • si genere propinqua et in
quo gradu • si sanctimonialis religiosa • aut

in sacris ordinibus constituta. si tibi consenserit
aut ei violentiam intulisti. **S**i demqz eiusdem
tecum sexus aut alterius erat et exprimatur
modus. **S**i luxurie peccatum opere consumma
sti alio ordine q̄ natura dictauerit. **C**Si matri
monij legitimam honestatem non obseruasti
ratione operis in se vel circumstantiarum que
magis in confessione certis sunt interrogatio
nibus cognoscende q̄ verbis vñ scripturas qui
buslibet in publico referande. **C**Si diebus fe
stiuis minoribus aut minus solemnis tali
a peccata perpetrasti aut forsan in sacrais
locis. **C**Si abortuum procreasti aut si fe
tum ex utero nasci impediisti aut obstruc
turam vestimentorum aut agitationem corpo
ris immoderatam vel choreis vel alijs pluri
bus iustificationibus modis. Si dissolutis aut
imhonestis aspectibus et choreis et gestibus
incompositis vel innata pulchritudine aut fu
co mendaciter colorata vel demqz vestimen
tis superfluis alios ad malum allucere voluisti
aut te concupisci ab eisdem affectari. **C**Si
tibi matrimonialiter coniuncte persone carna
lis copule debitum infirmitate aut alio legitimo
impedimento cessante de negasti et cetera.

Circa peccatum Gulei

commissum adulterium signanter notorum
 mulierum captus violentus de florato virginum
 constupratio sanctimonialium et incestus cum
 consanguineis intra quartum gradum votorum
 fractio oppressio parvulorum infantium ob
 negligentem custodi am peccatum item tur
 pissimum et abominabile quod contra natu
 ram dicitur siue in propria persona permolli
 ciem perpetratum sit siue in alio commissum qui
 eiusdem sexus existit vel in persona alterius
 sexus si fiat in alijs membris quam natura ad ge
 nerationem deputauent vel si demque in alia
 specie admissum sit. ¶ **T**alia namque crimina
 grauiora sunt quam si eis carnium in sacrosac
 to die veneris unde et de eis tenetur peccator
 expresse confitem sub pena eterne dampnatio
 nis. ¶ **Q**uarto quod persona confitens debet habe
 re voluntarium propositum omnia peccata sua
 iuxta vires integraliter explicandi et ad in
 cogata veritate sine medacio respondere ad sui
 accusationem vel excusationem. Ita celare etiam
 debet peccati alterius nisi fortassis alii suu pec
 catu reuelare non possit nisi persona tale ad suum
 modum spuale confessori detegeret absque prudi
 cione cuiuscumque. **Q**uod si prelatus superior vel
 penitentiarius non singula peccata confitentis
 integraliter sed solos casus reservatos audiens vo
 lucerat reservet peccator alia delicta minori sa
 credoti potestate super his habenti confitenda

Quinto q̄ nullus iniunctam penitentiam recipere debet nisi quam perficere voluerit. quam et celare tenetur vna cum alijs confessori prolatis aut interrogatis. nisi forsitan qđ absit idem confessor confidentem verbis aliquibus ad malum inducere interretur. **S**exto q̄ si grande quid alicui restituendū sit. et is s̄g noretur cui debeat restitui. v̄l etiam si votorum comutatio aut relaxatio facienda sit. consilat p̄ latus supior. v̄l alius horum ptatē habens nō at sacerdos inferior. **S**eptimo q̄ sup̄ peccatis i generali sup̄ius numeratis si casus speciales occurrat v̄l numerus delictorum. tenetur hoc cōfites explicare tūc. presertim qn̄ pticularitas casus. v̄l numerus specialē haberet annexam maliciā mortale. vt cum quis de cem frācos ab stultis paupi. vxorem et filios habenti v̄l in loco sacro. grauius peccatum est q̄ furtum p̄ se in generali omisisse. Et pariformit in alijs casibus pticularitas exprimatur. put cōfites meminere scdm beneplacitū cōfessoris. obmissis circūstancijs alijs ad peccati grauitatē i p̄tinē tibus. **O**ctavo q̄ si persona cōfiteens in peccati ap̄posito perseverat. v̄l de nouo peccatum iterare dispositus. aut q̄ ab latū alteri scdm facultatem suam non vult dimittere vel restituere. aut q̄ a carnali peccato luxurie recusat abstinerere. vel q̄ nocendi iniquum ap̄positū retinet nullus hanc personaz a peccatis cōfessis potest.

aut debet absoluere quām p̄ tali persone sa-
lubraver consularur ut bona que poterit īte-
rim perficiat quatenus eam deus ī viam re-
ctam dignetur illustrare. C Nono nosetur
q̄ peccatum quodlibet tantō peius ac deterius
est quanto pluribus intulit nōcumentum.
Dopter ea si quis fuerit alterius ejusme causa
et occasio ut īnocentes presertim iuuenes
aut puellas suo consilio hortatu vel alio quo-
uis modo sollicitando ad peccatum agat hui⁹
rei districtam penitentiam et procuret decep-
torū a se correctionem aut emendationem
totis virtibus procurando et p se et alios eos
ad viam veritatis et sanam doctēnam redi-
cendo. In hoc enim consistit portio principalis
sue satisfactionis et penitentie. D Decimo q̄ si
quis post conscientie sue examinationem dili-
genter ipse peccatorum quorundam etiā mor-
talium a se commissorum non remimiscatur
tunc per solam generalem confessionem de ip-
sis absq; alia speciali saluabitur si tamen ea
prūis oblitā postmodū ad memoriaz redierit
ea spāliter certis tempore et loco cōfiteri tene-
tur. Qua m re periculosū est cōmission a se deli-
ctorū mortalū p negligētiā atq; desidiā īmeō
rem fieri.

Absolutio.

D in

Forma absolutōis sufficiēs et req̄sita p̄
pc̄s de quib⁹ cōfessor itēdit et p̄t ab
solue cōfiteſe Ego absoluo te a pc̄s tu
is In noīe pris et filij et spūs sc̄i Amē Et si cō
fessio de excoicatōe tm̄mō fiat dicat Ego absol
uo te ab excoicatōe tua In noīe pris et filij et
spūs sc̄i Amē Et si cū hoc fiat absoluō de p̄c
ato pp̄t qd̄ lata ē excoicacō l̄ de alijs addat for
ma p̄or Additōes qd̄ā aīe adic̄ales à iuoluto
tuca dimittūt. **mm** **mm**

Ctercia ps hui⁹ opusculi de scia mortis

Arevaces fidelesq; amici cuiuspiam e
groti curā diligenc⁹ agāt p̄ iph⁹ vitā
corpali fragili et defectibili cōsuāda
exigūt a nob̄ multo fortis n̄ caricas p̄ salu
te sua spūali sollicitudinē gerē spālem In hac
ēm̄ extrema mortis necessitate fidel pbatue
amicus Quippe nullū ē op⁹ misericordie maius si
ue tōmodosif⁹ qd̄ et tanti apud dū merita et
amplioris frequenter c̄stimatue quēadmodū
psone nostri sa luatoris ihū xp̄i si tr̄s nobis
cū degeret impenſū seruiciū corporale Quam
obrem cura fuit presenti sc̄pto cōponē breuez
quēdā exhortationis modū habēdum atq; eos
qui fuit in mortis articulo cōstitutū valentem e
tiā generalit oībus catholicis ad artez et no
tiām bēne moriēdi cōquirēndā Continet at

opulsculū hōc breue q̄tior p̄fculas. sc̄ exhorta
tōes. interrogatōes. orationes. et obserua
tōes.

Prima pars continet quatuor exhortatiō
nes.

Drima exhortatiō ē. Amicē dilecte aut
dilecta. cōsidera nos oēs subiectos eē
potēi manū dei. a iphi⁹ voluntati oīs
nos clū⁹ dīq̄ conditōis aut status reges prim
cipes diuites et pauperes. mortis tributū sol
uere necesse est. Nemim⁹ in mundū perigrino
rū more. vt ex eo transeaw⁹. non vt māsionē
in eo stabiliam⁹. quīm poti⁹ vt hic bēne et merci
to de vivēntes et deo seruēntes. horribiles in
ferni penas ewitamus. et glam edēnā habeā
Ne cognoscē diligēter cum gratiar⁹ actione a
deo tibi concessa beneficia. qđ etiam tibi in hac
extrema hora sui cognitionem dederit. nec te
morte subita preoccupauerit. gratias pro hjs
et aljs innumeris donis nunc eidem refer. ad
fiam in finitam misericordiam confugiens. et
comissis a te criminib⁹ remā humilit̄ postcēs
Sollicite cogita to in vita tua plurima delicta
perpetrasse quibus pena ferre meruisti. vnde
et hui⁹ infirmitatis et mortis penas paciētol
leras dēs. rogās dēū vt pñtis doloris acbitas
remissionē op̄et peccō⁹. a purgatori⁹ horribil

o iii

etūciatus in hanc afflictionem tuam per suam
misericordiam commutetur. Tollerabilius est
namq; hic presencialiter q; in futuro pum̄i.
quod si sis corde contrito patiens penam necel-
sariam tamq; voluntariam feces et omnem
penam et culpam remittet deus. certusq; para-
disum introibis. alioqui per im patientiam et
nam penam et dampnationem incurres. C
Super omnia in hac extrema hora constitut⁹
meditare circa tuam spiritualem salutem n⁹
q; enim fortassis in futurum huius meditati⁹
om̄s occurset oportunitas. omnem aliam sol-
licitudinem et rerum terrefiarum curam relin-
que. quas relinqui necesse est. que etiā nec ab
inferni precipitio corruentem expere valent.
plena fide te deo committe et ei qui omnipotens
bonus et sapiens est te tua et tūorum regen-
da prebe. Om̄nem preterea cogitatum tuum
in eum dirige. astantes solummodo et supersti-
tes rogans. ut pro salute tua deum precibus
exorent. m̄m̄m̄m̄m̄m̄

Sed a p̄tula sex habet interrogatoe.

Dilecte autem dilecta. vis tu mori et viue
re in soliditate fidei christiane respectu
dei et domini nostri ihesu christi tamq;
verus fidelis et obediens sancte matris ecclie
sie filius. Respondeat. volo. **C** Petis a deo

veniam peccatorum tuorum commissorum et
omissorum que contra eiusdem amorem. maius
statim. atque lenitatem egeris. Nec eum prout
debebas honorasti. respondeat. peto. Habes ne
sincerum propositum et explicet volūtatem
vitam tuam in melius commutare atque corri-
gere. si vita comes superfluerit. rogas etiam de
um ut tibi gratiani prestet hoc propositum con-
tinuandi veramq; contritionem habendi. ¶ Es tu cōscius tibhpsī alicuius peccati morta-
lis vel criminis de quo non sis confessus. ¶ Op-
tas ne etiam cor tuum illuminari ad oblitiorum
criminum si que sint habendam noticiam. et
si tu scires libenter confitereris ea. ¶ Mis ab
lata pē te restitui integraliter quantum ad
id tenēris iuxta tuarum facultatum valorem
etiam usq; ad omnium bonorum tuorum cōfessio-
nem et renunciationem. ubi alias satisfactio-
nieri non valeret. et coram deo et hominibus
veniam iniurie petis. Indulges ex corde om-
nibus qui tibi nocimētūm itulerint ob-
ventionem et amore domini nři ihesu xpī. a quo
et veniam speras. petis similitē indulgenū tibi et re-
mitti ab hys quos vobis aut factis lefisti. Ad
has oēs pmissas interrogaciones affirmative
respondeat. volo. **¶** **¶** **¶** **¶** **¶**

¶ Tercia p̄tcula breves misstrat ordēs

Dic mihi dicit insensus ex corde deum
orans. Deus meus pessime pater. **w**
Misere mei Deus meus pessime pa-
ter. In manus tuas commendo spiritum me-
um. pater misericordiarum misericordiam fas-
huic pauperiule creature tue. **C** Adiuua me
nunc etiam in hac ultima necessitate. **A** Sicut
curre iam anime genti et desolate. ut non a
maliginis spiritibus captiuetur. et a camibus
infernalibus deuoretur. Dulissime ihesu ob-
honorem et virtutem tue benedictissime passi-
onis iube me recipi int ra numerum electorum
tuorum. Saluator meus et redemptor meus.
reddo me totū tibi no me rennuas ad te remio
non me repellas. **C** Domine paradysum tuum
postulo non ob valorem meorum meritorum
sed in virtute et efficacia tue benedictissime passi-
onis per quam me miserum redimere voluisti
et michi paradysum prelio tui sanguinis a
mere dignatus es ipsum michi conferre festi-
na propter quem nec tue diuicie aut potentia
minuentur nec ipse paradysus angustior aut
minor inuenitur. **C** Salutet postmodum beatissimam virginem mariam dicens. **C** Regina
celorum mater misericordie configurum peccati-
torem reconcilia me v nigenito filio tuo. eius
clementiam pro me indigno peccatore inter-
rella v t ob amore; tui mea remittat criminam
perducens in gloriam suam. **C** Angelos de-

hinc precibus iniustet inquietus. **C**Spiritus et
lorum angelii beatissimi assistite queso michi mi-
granti ex hoc seculo et potenter eripite me ab
omnibus aduersariis omnibus insidias et animam
meam in restrum consorum assumite. **T**u p-
cipue angeli bone custos meus. **C**Post hec i-
quiratur ab infirmo cui sanctorum vel sanc-
tarum magis deuotus extiterit ut illi precem
offerat dicendo. **O** gloriosissime sancte vel sanc-
ta singularem in te dum viuerem spem et con-
fidenciam repofui succurre nunc michi in hoc
extremo necessitatis articulo labrati nunc ar-
bor supra modum. typus nunc instat et hora iam in
aduertitur meum intende. **m m m w m m**

Quarta ps qualida obfuationes edocet ut sciat q-
lis predictor usus habedisset. **m m**

Hipaciens non dum eukaristiam aut
extremam unctionem suscepit. interro-
gatur an eadem sacramenta de uote
paratus est recipere. **C**Si etiam super interrogato-
riis premissis verisimiliter apparet
responsiones pacientis existere. remedium ap-
ponatur quantum id commodius fieri poterit
vel per ministracionem sacramentorum con-
fessionis. eukaristie. aut extreme unctionis
vel eadem manifestando periculum. quod in-
currat non plene satissaciendo petiacionibus

super fidē sua et salute conscientie prolatis.
Noneaturq; vt decedat tanq; verus et fidelis
christianus. Attendantur si infirmus ipse ex
comunicationis vinculo astrictus teneatur et
propterea submittat se totis viibus ordinatio
ni sancte matris ecclesie ut absoluatur. Si
moriturus prolixum tempotis spacum ad su
am recollectionem habeat ne morde festina p
nematur legende forent coram eo ab astatib;
histořie et orationes deuote in quibus sanus
et viuens amplius delectabatur vel recensem
da essent diuina precepta ut profundius me
ditetur si quid aduersus ea negligenter oblitu
diliquerat vel presens coram eo instructio re
citetur. Si patiens usum loquendi perdi de
re habet tamen sanam et integrum noticiam
ad interrogations sibi factas vel orationes
coram eo recitatas signo aliquo exteriore vel
solo cordis consensu respondeat hoc enim suffi
ciat ipsi infirmo ad salutem. Presente
tē infirmo ymago crucifixi vel alterius sanc
ti quem sanus et incolmis specialiter vene
rabatur. Si non omnia premissa dici bre
uitas sinat preponende sunt orationes illa
presertim que saluatori nostro ihesu cristo di
vigitur. Nullatenq; à minime fieri possit mo
rienti amici carnales uxor liberū vel diui
cie ad memoriam reducantur nisi inquantu
m exigit patientis spiritualis sanitas et dum

alias co*n*uenienter omissi nequ^{it}. Non de his
infirmitate*m*inima spes corporal^l salutis o*ste*qu^ede.
ingeratur potius eidem prima mortis h*u*pi⁹
explicata. Sepe namq*ue* per vnam talem ianem
et falsam consolationem et incertam sanitatis
cor*p*ree confidentiam certam incurrit homo
dampnatio nem. Quimodo hortandus est pa*t*iens
ut per contritionem et confessionem am*ne*
me sanitatem p*c*aret q*d* et ad salutem corpo*r*
ris si sibi fuerit expediens valere poterit et in
de securior atq*ue* q*et*ior erit. Quia vero frequē
ter corporal^l infirmitas ex aie languore ortu*u*
habet papa p*o* exp*o*s*u*am decretalem cui*b*z me
dicto corporis districte p*c*ip*it*. ne cui*q*o egroto
corporam conferat medicin*a* priu*l*sp*u*al^l
medici confessoris sc*z* requisitione eundem mo*n*
nuerit. Vinc*o* expediens videatur ut in quib*9*
libet pa*u*pm hospitalibus v*l* de im*b* dei statu*o*
firmaretur. ne q*s* ibide eger suscip*i* poss*z* q*u*
no*l* p*o*mo ingressus die confessionem facer*z* l*y*do*n*
neo sacerdoti ad hoc*pm* deputato pat*u*s chite*ri*
se continuo p*il*care sicuti domo dei parisiensi
laudabiliter obseruatur. *vvv vvv vvv vvv*

Expl*icit* op*u*sculum tract*u*ltum de preceptis
decalogi de confessione et de arte moriendi. p*o*
exi*l*sum sacre theologie professorem. Magi*stru*
i ioh*an*em de persona alme universitatis
p*is*sen*is* cancellarium.

Pro domo sum predicatorum coloniense
Per donationem deuoti parish Antonij de
Sulpito, priuilegiis Comitis adunatis:
Pro domo sum predicatorum coloniense
Per donationem deuoti parish

